

Arbeidsmarktflits

"60" eindelijk in zicht? De evolutie van de uittredeleeftijd

28 September 2009

Uit een recent rapport blijkt dat de Studiecommissie voor de Vergrijzing de vergrijzingskosten steeds hoger schat. De meest recente schatting geeft aan dat de vergrijzingskosten zullen oplopen tot 8,2% van het bruto binnenlands product tussen 2008 en 2060. Beschouwd over de periode 2008-2050 wordt een toename van de vergrijzingskosten met 2,1 procentpunt verwacht in vergelijking met de prognose opgesteld in 2008. De economische crisis en de aanpassing van de productiviteitshypothese van 1,75% naar 1,50% liggen aan de basis van de aangepaste schatting.

Met de neus op de feiten gedrukt, is maar één conclusie mogelijk: het is vijf voor twaalf. Het beleid dat de volgende jaren wordt gevoerd, zal bepalen in welke mate we de oplopende vergrijzingskosten kunnen opvangen. Veel keuzeruimte is er niet bij de invulling van dit beleid. Zo schuift ook de Studiecommissie voor de Vergrijzing één cruciale hefboom naar voor, namelijk vijftigplussers langer aan het werk houden om zo de werkzaamheidsgraad te verhogen. In 2008 bedroeg het aandeel werkende 55 tot 64-jarigen 34,5% in België en 34,3% in het Vlaams Gewest, tegenover een gemiddelde van 45,6% in de Europese Unie. Er is dus duidelijk progressiemarge. Gegeven de beperkte budgettaire ruimte die ons in de nasleep van de economische crisis te wachten staat, is het absoluut noodzakelijk dat die marge ook benut wordt.

Naast het stimuleren van de herintrede, vergt het opkrikken van de werkzaamheidsgraad dat de totale loopbaanduur verlengd wordt en, daarmee samenhangend, de uitrede uitgesteld wordt. Gezien er momenteel onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om de loopbaanduur in kaart te brengen, gebruikt het Steunpunt WSE de effectieve uittredeleeftijd als benadering, i.e. de leeftijd waarop de arbeidsmarkt wordt verlaten en uit de laatste job wordt getreden. De uittredeleeftijd wordt aanzien als een factor die beleidsmatig beïnvloed kan worden.

Op basis van gegevens uit het Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale Bescherming heeft het Steunpunt WSE een vergelijking gemaakt van de gemiddelde uittredeleeftijd in 2001 en 2006. Deze vergelijking werd recent aangevuld met een schatting van de gemiddelde uittredeleeftijd in 2007. Tabel 1 toont de gemiddelde uittredeleeftijd op deze peilmomenten per gewest. In 2006 bedroeg de gemiddelde uittredeleeftijd 58,9 jaar in België en in het Vlaams Gewest. De gemiddelde uittredeleeftijd behaalde een vergelijkbaar niveau in het Waals Gewest (58,8 jaar) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (59,1 jaar). Kijken we naar de evolutie van de gemiddelde uittredeleeftijd, dan zien we dat deze slechts licht gestegen is in de periode 2001-2006. Het Vlaams Gewest kende een toename van 0,5 jaar tussen 2001 en 2006, wat een groeivoet impliceert van 1,2 maanden per jaar. Over de beschouwde periode van 5 jaar was de geobserveerde stijging in uittredeleeftijd gering (arbeiders en bedienden) of zelfs onbestaande (ambtenaren en zelfstandigen) (tabel 2).

Tabel 1: Gemiddelde uittredeleeftijd per gewest (België; 2001, 2005-2007)

BELGIË	2001	2005	2006	Raming 2007
Totaal	58,4	58,8	58,9	59,2
Vlaams Gewest	58,4	58,8	58,9	59,2
Waals Gewest	58,3	58,7	58,8	59,1
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	58,7	59,0	59,1	59,3

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale Bescherming bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Tabel 2: Gemiddelde uittredeleeftijd per geslacht en beroepsstatuut (Vlaams Gewest; 2001, 2005-2007)

VLAAMS GEWEST	2001	2005	2006	Raming 2007
Totaal	58,4	58,8	58,9	59,2
GESLACHT				
Mannen	58,8	59,2	59,4	59,3
Vrouwen	57,5	58,3	58,0	58,9
BEROEPSSTATUUT				
Zelfstandigen	61,2	61,0	61,0	61,2
Loontrekkenden	57,7	58,3	58,4	58,7
- Arbeiders	56,7	57,4	57,4	57,8
- Bedienden	57,8	58,4	58,6	59,0
- Ambtenaren	59,1	59,1	59,4	59,4

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale Bescherming bij de KSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Op basis van de evolutie tussen 2001 en 2006 zouden we u als lezer een zeer pessimistisch verhaal kunnen meegeven over het uitredegedrag

van vijftigplussers en de implicaties van dit gedrag voor de budgettaire houdbaarheid van de oplopende vergrijzingskosten. Toch is er een lichtpunt. Op basis van een voorlopige schatting voor 2007 valt er een sterkere toename van de gemiddelde uittredeleeftijd te noteren. Zo zien we dat de uittredeleeftijd quasi even sterk gestegen is in twee jaar tijd (2005-2007) als voordien in vier jaar tijd (2001-2005). Deze groei is lang niet voldoende sterk om ons definitief gerust te stellen, maar het rondnemen van de kaap van 59 jaar brengt ons toch weer wat dichterbij de symbolische '60'. Opmerkelijk is tevens dat vrouwen nu het grootste deel van hun achterstand in uittredeleeftijd hebben weten in te halen, ondermeer dankzij de toename van de wettelijke vrouwelijke pensioenleeftijd van 62 jaar naar 64 jaar tijdens de onderzochte periode. Ook binnen de groep loontrekkenden heeft zich een inhaalbeweging voltrokken. De gemiddelde uittredeleeftijd van arbeiders en bedienden is sterker toegenomen dan deze van de ambtenaren.

Voor definitieve conclusies over de evolutie van de gemiddelde uittredeleeftijd is het wachten op de volledige impact van enkele meer recente beleidsinitiatieven die de uittredeleeftijd van vijftigplussers en meer in het algemeen de lengte van de loopbaan positief kunnen beïnvloeden. We denken dan niet alleen aan het Generatiepact, maar ook aan het toekomstpact voor Vlaanderen 2020 en haar focus op onder meer de relatie tussen meer werkbaar werk en een gunstige evolutie van de groeivoet van de gemiddelde uittredeleeftijd. Al bestaat tegelijk de vrees dat het huidige economische klimaat de verwachte progressie opnieuw zal temperen. Voor de recent ontslagen vijftigplussers stelt zich de vraag in welke mate we er in zullen slagen om hen opnieuw naar een kwaliteitsvolle job toe te leiden.

Meer over de evolutie van de uittredeleeftijd bij vijftigplussers kan u lezen in [Over.Werk 2009, nr.3](#). Voor niet-abonnees is het artikel verkrijgbaar op aanvraag (via 016-32.32.39 of steunpuntwse@econ.kuleuven.be).